

**Александар
ВУЧЕВСКИ**

ВЕТЕРНИЦИ

На крајот од дипломатскиот прием, кој Амбасадата на Кралството Холандија секоја година го организира по повод роденденот на кралицата Беатрис, на гостите им бил поделен пригоден подарок, кој требало да ја симболизира државата. И ако си помисливте дека тоа биле познатите дрвени холандски налани, или можеби лале, или шише од пивото "Амстел", се излажавте. Подарокот кој секој гостин го добил била една малечка брошура со наслов "Како сами да направите ветерница која ќе генерира струја". Домаќините на приемот и не можеле да изберат нешто друго повеќе типично холандско. Ветерниците отсекогаш биле составен дел од таа земја. Отпрво, во минатото, тие служеле за да ја испумпуваат водата и да создаваат нови суви површини. Сега, ветерниците во Холандија имаат друга намена: произведуваат електрична енергија. Пејзажот на "најниската" држава во светот денес е исполнет со овие нови ветерници кои се наредени долж каналите и полињата. Значаен процент од енергијата во Холандија се добива со помош на ветерот и останатите "нови" енергенси (сонцето, биомасата, геотермалните извори).

Овој тренд на сè помасовна употреба на т.н. чисти и обновливи извори на енергија во Западна Европа и во САД трае веќе дваесеттина години. Ваквиот процес претставува и своевидна "децентрализација" на енергетскиот сектор. Имено, добар дел од инсталациите за генерирање струја со помош на силата на ветерот се во сопственост на граѓаните на чиј имот истите се подигнати. Тие произведуваат струја за домовите, фармите и малите бизниси. Овој нов енергетски систем се создаде наспроти големите енергетски компании и корпорации, кои ги користат конвенционалните горива: јаглен, нафта, гас. Со ова сопствениците на ветерници успеваат да ги намалат своите сметки и да не зависат од непредвидливоста на цената на природниот гас и останатите фосилни горива, а притоа сами си произведуваат "чиста" и домашна енергија.

Секако дека ваквите алтернативни енергетски извори не можат ни од далеку целосно да ги заменат традиционалните. Но, поради сè поголемата побаворени во 2004 година на островот Паг. Оттогаш се изградени повеќе вакви центри на Истра и во близината на Шибеник. Исто така, во септември, беше објавено дека шпанска компанија ќе инвестира околу 100 милиони евра во огромна централа со ветерници во Бугарија, во градот Варна. Помали вакви инсталации денес функционираат на повеќе места кај нашиот источен сосед.

**ДОДЕКА ВО
ОСТАНАТИТЕ ЗЕМЈИ
ОД СОСЕДСТВОТО
ИСКРИСТУВАЊЕТО
НА ОБНОВЛИВИТЕ
ИЗВОРИ НА ЕНЕРГИЈА
ВЕЌЕ Е СЕКОЈДНЕВИЕ,
НИЕ СМЕ НА САМИОТ
ПОЧЕТОК НА ОВОЈ
ПРОЦЕС.**

рувачка за енергија денес е сè произведено дека развојот на ветерниците (исто како и на сончевите панели) сè повеќе ќе се зголемува и усовршува. Со самото тоа овој вид енергија ќе стане поисплатлив и пазарот ќе продолжи да се шири. Можеби најкарактеристичен пример за ова е Данска, која е рекордер во користењето ветерници за генерирање електрична енергија. Се смета дека до 2025 година цели 50 проценти од електричната енергија во оваа држава ќе се добива со помош на ветерот. Денес Данците заштедуваат околу 130 милиони евра годишно користејќи ги обновливите енергетски извори, а слично е речиси во сите држави на Западна Европа. Но, да не одиме сепак предалеку. Да се задржиме на нашето опкружување. Во Хрватска, на пример, првите фарми со ветерници се от-

Инвестирањето во алтернативните извори на енергија е инвестирање во сигурна енергетска иднина. Тоа е особено важно во овие моменти на енергетска криза.

А до каде сме ние во овие процеси? Како и во многу други области и тука бавно "каскаме" зад останатите. Во Македонија има услови за поставување ветерници, особено во Повардарие, Овче Поле, Штип и на планините низ целата земја. Значи, природни и географски услови постојат, но нема речиси никаква иницијатива такво нешто да се направи, па макар и експериментално. Долгонјавуваната пробна ветерница која требаше да се постави на врвот на Водно никогаш не проработе и веќе сите ја забораваат. Пред неколку дена бевме сведоци на отворањето на новиот рудник за јаглен "Брод Гнеотино", кој треба да ѝ го продолжи животот на РЕК "Битола" за уште дваесеттина години. За овој проект Владата ќе потроши 95 милиони евра.

Време е во Македонија да се создаде нова енергетска стратегија која полека ќе почне да нè растоварува од зависноста од фосилните горива. Покрај овие огромни инвестиции во постојните центри треба сериозно да се почне со инвестирање во обновливата енергија. Сите позитивни примери во оваа сфера се сведуваат на поединци. Како скромна најава за некаков почеток може да се земе проектот на Министерството за економија за одредени бенефиции за сопствениците на соларни панели. Овој проект секако е за пофалба. Но, никако не треба тука да се застане. Во најскоро време треба да се поправат законските недоречености во оваа област, и да се понудат и други бенефиции и даночни олеснувања за сите кои ќе сакаат да инвестираат во користувањето на "чистите" извори на енергија. Првата приватна фабрика за биодизел, и сè поголемиот број соларни панели и геотермални пумпи покажуваат дека граѓаните на Македонија знаат дека иднината е во обновливите извори на енергија. Со мала помош од институциите, за кратко време, енергетскиот систем кај нас може брзо да се промени и демократизира. Тоа несомнено ќе придонесе да се ублажи енергетската криза која секојдневно ни се заканува.